No. २२० ग-१

Title वेणीसंहार टीका

Author जगद्धर

Extent ४३ पत्र Age सं १९९५

Subject नाटक

नं. ११०

वेणी संहार टीका

फ़ीत नं. ४२१

ॐ श्रीगणेशाय नमः अवलेपः स्मृतो गर्व इति विश्वः दोह
दो दोहर इति प्रसिद्धः आशा एव द्रुविशामिति ह्रूपकं संलग्न्यं
तेनास्थिरीक्रियंतां बीभत्सो भयानकः प्रहरणमस्त्रं· भुवि
तः संबद्धः [illegible] कलेवरं शरीरं
वोमरोऽस्त्रभेदः प[illegible]सलिलजं रक्तं रभसश्चावेगः तं
गंतुं शीलयस्य सरभस[illegible]गामी मत्यतः साहिसौः कोलं ईषदु
ष्णं कोष्णं कवोष्णं मंदोष्णमित्यमरः तस्य तु शासनस्य वा
तेसो हृदः पारं दृष्टुं मया पीनामित्यन्वयः करजो नखः मातु
तिर्भीमः संवाहितो मिलितः न्यग्रोधो वटपादप इत्यमरः
मया विततताल हंते· स्वपमऽपास्पिया व्यंजनं हरिचंदनं वंद।
नभेदः परिणामो विपाकः प्रवेत्यति प्रवेशः आकारयिष्यति

ष्टव्रामित्यादावातीयतामिति शेषः दत्वेति पाण्डवेभ्यः द
त्वा पितृलोकानसिंचुलोकानरान्हिते इत्यन्वयः भीमसेनेन प्रा
णिनां सवयित्वा कर्मकृतामित्यन्वयः शरीरं पाण्डुः सा पाण्डुः
स्वसा ध्यान्तानामिव कर्म कार्यनि पुत्री धृष्टद्युम्नस्येत्यर्थः लघु
मिति पाठे प्रतिज्ञाविशेषयोः वस्तुतो गुरुवध्रमपि लघुमिति
त्यर्थः एतावतापीदं कुरुकुलाविमुखं नाहं मन्ये अपि
त्वपरमपि करिष्यतीति भावः कुरुकुलाभिधाने इति पाठे
कुरुकुलमा [illegible] मंहतानिममोर्य वैशं [illegible] मन्ये इत्यर्थः
मस्तेन मत्ततयाकालितः सवद्धः कोसाउहता प्रकटः स्फुट
एकः धालः शंकुस्त स्तंदुमात्तवो वृक्षे ओषधी यत्र शालः प्रां
शुतकर्मत इति विश्वः स्कन्धो कहः कण्ठः शालरत्यमरः हे

राजन्नृत्वमपि आकाश प्रति[illegible]स्याल्पा नयाः [illegible]पात्रं नैव
२ प्रविश्यते आकाशे कर्णं दत्त्वा आकाशे लक्ष्यं बद्ध्वेति बोध्य
त्वमिति भवतः [illegible]ठस्यागमनस्य स्वै[illegible] यथास्यादे
वं वाहोऽस्त्व: [illegible] घमः [illegible] मनोरथं च
मनोरथ्यम प्रवृत्तोऽहमत्रभारत इति शेषः पा[illegible]माषा हृदयं· वा
मसंभावनापां· क्रोधस्तेनास्ति करुणापि न लज्जापि नैव
त्वय: करुणापि नैन्यत्र नकास्याहृत्ति: यथा क्रोधोनं नापि
[illegible]णानवतो खिलज्जेतिपाठः कुकोपो जिनः हि वच
यो· मपेवत्वनलालितो [illegible]संतनीत: म[illegible]हृशेन·
हृष्या ग्रज्ञेन· नि:[illegible]लज्जयेत्तन तस्यैव दक्षोभिर्न विबोधितो
स्मिमोहं गतोऽस्मि कीदृशः गदावज्रकृतैः दोषास्तनीदृ: ।

शासनसंवर्धिनी तामेवशय्यां नाधिशायितोहं त्वैवत्वशा
यितः अधिशीङ्‌स्था सांकर्मेत्याधारः कर्मेत्युक्तो दर्तो।
वानाधिशायितस्तामेवशय्यामित्यन्वयः रद्भरागीयेनर
त्वशागार्हैवा ॥ शासनेनोपहारेणाहं रक्षितस्त्वयाभिशे।
षः अपितामेति॰तामसंभावनायां॰सत्स्वपिमेभवत
नेवद्रुकोदर्तोहंत्तामवेदीत्तिप्राप्यंना यांलिङ्‌॰अतोमुदत्तेशु
वध्रायापर्हिकापाटीभिरसिद्धान्तपालकृतकायः सन्द
कवाकेअभ्यसत्याज्ञानमेतामकाल्पिनुवेदेकतीपविनी
योपुष्पामिमीहारजर्दुर्योचेतान्दृष्टोनाहिवा कृष्णंवामेद्या
धिकत्तरंतुदंति तन्नखल्वेतेपिजानंत्तिभवत्वत्प्रोगत्वा
पृच्छामिएतेषंस्वद्भपरि मेडुपेतांप्रकृत्याखाप्समहाहिप्पयते॥
ला:

भवत्वन्नगत्वाऽहं पृच्छामि· कथमेते न खलु स्वामिनो गात्रप्रहा

३ राह नमस्यपतनसन्नाहजालतुग्री [illegible] रवैः कंकवदनैर्हृदया

च्छल्यान्युद्धरंतीति न खल्वप्येते जानंति· भवत्वन्यतोग

त्वाऽहं पृच्छामि [illegible] ऽह्नः

न ब्राह्मणवधपरवयोधरः [illegible] हं मंत्र न्यासतंतुयंगममपालो

भ्याऽपालभ्यस्तेर्हितिन्नं नमेते यान्स्वामी हसमन्देहतस्तन

खल्वप्येते जानंति· अन्यतो गत्वाऽहं पृच्छामि· एते बहुतमाः

संमिलिताः वीरमत्र व्याहृत्य यंतेन तदत्र गत्वाऽहं पृच्छामि हंहो

आलीतिहृयंकस्मिन्नुद्देशेऽङ्कना यो वर्तत इति· कथमेते

पिमांसहर्त्यासिः [illegible] दपि न न खल्वप्येते जानंति· हा हो

कथमेषा वीरमाता समरविनिहतं पुत्रं प्रेक्ष्य करुणं कोष्णकृपा

नेपथ्यवासर्वांगभूयसायायावद्यासमनुभियलेसाधुस्मार्यैवी
रमानमौत्वन्यास्मिन्नपिजन्मांतरेविनिहततज्ञकामभविष्य
सि॰ हाहानिककरुणंरवलत्रवर्त्तते॰ सर्वएवकालावस्थानुरू
पमनुभवन्भागधेयाविषमशीलतयावाच्यपर्याकुलोजनै
र्दृश्यतेतत्किमिदानीमश्वत्थामिकंवाउपालभ्ये॰ भवतुदैव
मुपालभे॰ हंहोदैवएकादुःशलानामसौहितयागिनीनां ययोर्ज्येष्ठो
भ्रातृशतस्यभर्त्तागांधारेमद्रेशशल्यांगराजकृपकृतवर्माश्व
त्थामप्रमुखवरस्वसाबालस्यनीकडैकेनात्योमहा
राजदुर्योधनोन्विष्यतेगन्विष्यमानोपिमहतायंनेकस्मिन्हृदे ला
शेवर्त्ततइतिम्ब्रयवाकिमितिदैवमुपालभेयतस्तस्यखल्व
तन्निर्भर्त्सितनाविदुरवचनकौमस्यावधीरितापितामहहितो

पदेशं॰ कुशास्यपाकुनिष्ठे त्साहस्राभिहूद मूलस्यजन्तुग

८ हदूत्नाविषस्याखिन: संभूतस्याचिरकालसंवद्धवैरालवा तस्य

पांचालीकेशाग्रहकाल्मस्यफलं परिणामतिः॰ अम्मोयं यथा

वैषविविधर[illegible]किरणाग्रलत्तशक्र

चापहरित्तदशदिङ्म[illegible]लूनकेतुवंशोरथो दृश्यतेत्तथा।

नर्कूयामिश्रवश्यमेतेनमहाराजदुर्योधनस्यरथोदृश्यो।

नभविनव्यंभवत्तूपसर्पामिः॰ कथ्यमेअदेवएकादशानाम

क्षौहिणीनानाथोमहाराजदुर्योधनोऽस्मा घनीयःप्राक्रा

नण्ठरूपइवअस्माभुपविष्टस्तिष्ठतितत्नंतस्यरवल्वतत्पांचा

लीकेशाग्रहकालस्यफलं परिणाममतिः॰ अनुपरि[illegible]डे

ली॰ कंकवदनेसंदेशिकाः॰ रणावंधमूत्तिपाठेरणावंधः संग्रा

मानुबंधः नैपथ्यंप्रसाधनं· नैपथ्यंप्रतिकर्मप्रसाधनेमि
त्यमरः वस्त्राकल्पवध्वा· भागधेयंभाग्यं· भागरूपनामभ्यो
धेयइतिधेयप्रत्ययः शीलतयाकालावस्थानुरूपमित्य
न्वयः विदुरोमंत्री पितामहोभीष्मः आलवालेष्वलामिति
प्रसिद्धं प्रम्लोष्ठादिदेशी [illegible] र्योवा· भास्वरः पद्म
काप्त्रकः संगलितः संव [illegible] आदित्यतेजः उ
नमरत्नतेजोभिरिंदु धनु [illegible] ला· उद्देशप्रदे
शः प्राकृतः [illegible] वे· सोरथ्येम
कृतः स्वागतंभिन्नदय्यसमागमनं देवस्य· अयातिदेवः कुधि
न्कामप्रवेदनदृत्यमरः! नेनकं पर्येतपर्यः सुंदरकबाकोदेव
कुशलेस्वामिनः शरीरमात्रकेणैव धौरेयास्कंधाः धुरंवहंतीत

र्यं धुरीणयदुकाविनिटकि धौरेयइति साधु संदरबाको देवनाहि
५ नय्याभग्नास्याः सा कं स्वामिनो मनोरथ्यः यद्देवमाज्ञापयति
स्वपनीयदूरीकृत्य संदरबाको दिष्ट्या महाराजस्य मुकुटम
हामणिप्रभा [illegible] गोत्तु देवः म
सीन सारथिमग्रस्तीद [illegible] येति भ्रातः स्वा
मिनाकुः शासनवधः भ [illegible] पायकमितिभरतः
संदरकस्यबाको भ्रातो नु धे [illegible] मानुसारथिमस्व स्वस्तीदा
नीकुमारकुशासनवधामर्षितेन स्वामिनांगराजेन कृत कु
टिलभ्रुकुटिभंगभीषणेनललाटपट्टेनाविज्ञातसंधानती ला
मी लातीव्दिप्रसरछंपातवर्षिवाणाभियुक्तो सोदुराचारः कुःशा
सनवैरी मंत्रसपानक्मासारः दुराचारित्यत्रवंद्वसमासः संदर

कवाके ततो देवकुम पद्म[illegible]मिलद्दी[illegible]सामकारिलणपदातिपद
समुद्भूत[illegible] दैलीनिकरेरा[illegible]ज घटासंघाते नोस्थ
तेन घनांधकारेणा धीकृतम[illegible]कृगगनांगनं कुर्का
पि किमपि न दृश्यते· ततो[illegible]कालनं का
रेणा गंभीरनी[illegible]यते गर्जित्वलय
जलधरोति ततो देव[illegible]यानसीलादर्श
र्जितपि[illegible]संगलितज्वल
[illegible]वि[illegible]धाराः
हसर्वविजातं[illegible]मरड्डीरे अपर्यस्त[illegible]स्ततो गत्तः [illegible]
लने नय[illegible]कारस्तेनसिंहना[illegible]एवगर्जितं [illegible]स्यापि भूतानां सत्त्व
कानां· [illegible]बलस[illegible]क[illegible]मत[illegible]मुपचितं [illegible]

सम्राहः स्तवितेगाङ्गिनं [illegible]ता संपान्नस्त्रासमा रस्य मरः
६ मेघघ्वेनिर्तुर्हिनमित्यमरः संदरकवाके ततोदेव
एतस्मिन्नंतरे जोथ्युरस्य भानुः परिभवशंकिता धनंजये
नवद्गानिर्घ [illegible] हेतमहावा
नरस्तुरंगमसंवाहतना [illegible] वचक्रासिग
दालांछितनवतुर्वाद्वंदु [illegible] वेदवद्तनारसि
तम्रनिरवो इरितदशादिङ् [illegible] पत्तरत्नमेवोद्दंशाघ
नंजयस्यैव रथ्यमरः ग्रवर [illegible] नवघडहुवघड्वेः
शङ्खस्तद्दिषमेरसितंतयस्यस [illegible] रवीलक्ष्मीपतेः पां
चजन्यस्त्यमरः देवदत्तमेकु [illegible] नारडुवः भरितौनि
नारकादित्वादितब्रु संदरकवाके ततोदेवभीमसेनेघ

नं आपाभ्यामभियुक्तः पित्र रं प्रेद्व्यसमं धमामुक्तः कौवि गलि
तम वपू परस्त्र शीर्षकमाकराकृष्टकाठिन कोदंडजी वो
दत्तिरा हस्तनिर्दिष्ट शरं खविघटनात्त्वरित सा रं [illegible]
[illegible] हृदेशमनुपगतः कुमारः पृथुसेनः [illegible] मुक्तः परिहि
तः शीर्षकं टोप्पारइति ख्यातं पृथीर्षकं शीर्षरायं च शि
रस्त्रे रत्नमरः जीवापर्यं [illegible] संदरकवा [illegible] मनो दै
वस्त्वागतेनैव कुमार [illegible] श्री प्रेद्व [illegible] हृत्तकेयूर्या
प्तिलाश्यया [illegible] ति ककंकपद्द
हस्यानतैः [illegible] मोदविजम्भं सलोक [illegible] तैः यथा कस्य
मित्रस्तत्तुवर [illegible] स्तुतः समरकाप्या वघ्राश्रितो धनंजयस्या
रथ्यकः [illegible] आशोलामशि विशेषः शाल्वं

धौवा स्या भेद [illegible] रीति प्रसिद्धः पल्ली· शिला
७ यां यन्त्रि शि[illegible]न्तिः का मन्ये नमांसलैः स्निग्धैर न्त एवो·
ज्वलितैः [illegible] रेविमुक्त सम [illegible] विश्य मवः संह
कवाके· [illegible] शिलश रसा
[illegible] भिघातज्जातमन्यु [illegible] कृतन्त यिवे यद्धि [illegible] यातं·
[illegible] पितुर [illegible] वन्नेन पुत्रक मम [illegible] विक्रापित
[illegible] पुरतः स्यात्तु किं [illegible] बालकस्य [illegible]
[illegible]: कुमारकैः सह गत्व [illegible] योधयन्ति· एवं च निशम्य
गुरुवचनाभिहितापजनितकोपापरक्तमुखमंडलभ्रुकुटि
विटंभितनिपक्ष्य [illegible] नरकेः
स्तनव [illegible] भिन्नैर्जितो [illegible] दीवारो [illegible]

ववैनैः अत्र विरं भितं कृतं स्तनवधेऽर्जुनस्तनस्याभिम
न्योर्वधे निर्भर्त्सितो युधिष्ठिरः । कदूसकवाक्ये मत्तो देवा
निशितशराभिघातजातमन्युना किरीटिना च गांडी
वजीवा शत्रुविनिर्जितनिर्घातघोषवाणाविहात्तवाणा
निपतनप्रीतिविरुद्धदर्शनप्रसरेराग्रस्तकांतशिरात्तानुकृतपंकि
मण्यास्त्रं वर्षे । अत्र प्रस्तुतं कृतं । शिलान्यसाभ्यासः संदे
कवाक्ये मत्तो देवत[illegible] प्रेत्यशत्रोः समरव्यापार व
तरत्नमविभ[illegible]धनुर्धरा[illegible]मनागमत्र
रसंधानन्नि[illegible]मोदचटलका[illegible]मारवृषसेन
२ नसविशेषप्रस्तुतः समरकर्मणि । अत्राविभावितोऽप्र
काशितः तस्य[illegible]रव्याते च डुले मनोनीकशाले

वाप्रस्तुतः अत्र बुः [illegible]उपक्रमः समरकर्मानुहत्तिया
८ वेसमरएवब्रांतिः का मन्नहतिप्रसिद्धः संदरकवाक्ये
ततोदेवत्र[illegible]रेविमुक्तसमरव्यापारोमुहूर्त्तविश्रामित्र
वैरानुबंधो हृद्यान[illegible]तपांडवराजकलयोः साधु
कुमार[illegible]सनसाध्यि[illegible]कृतनकलकलोवीरलोकोऽवलो
किंतु प्रवृत्तः अत्र विश्रामितउपशांतः संदरकवाक्ये
ततोऽस्वक्षत्रवधीरिति सकलराजचानुसुकच क्रपराक्रमशा
लिनः सेनस्यतव्याविधसमरकर्मारंभतहर्षरोषकलुषा
संकटे वर्त्तमानस्य स्वामिनोऽग राजस्य निपातितमाश्रवण
कृतिभस्मसेने वाप्यपर्याकुलात्[illegible]दृष्टिः कुमारवृषसेने अत्र
त्र धानुष्को धनुर्द्धरः धनुः प्रहररामस्यतार्ये भार्गवह

हते ष्ठक् इति ठक् प्रत्ययः सत्त्वविक्रमस्पर्शी येन हर्षैः शत्रुदर्शी
ते: नेनशौर्यः बालस्य महाबलेन युद्धत्कस्मात् अमितिरस्त्रयमत्र
पकृतिपंक्तिः संदरकवाक्ये ततोदेवउभयवलविमुक्तसा
धुकारासमर्पितेनगांडीवितानुयोगसुसारथ्योरथ्यबंधयुवि
जीवायांनेरुद्धकुलस्तोकं भासितातपत्रसमंव्यापारितःशि
लीमुखासारः अत्रलोके नेविन्ह सितातपत्रश्वेतछत्रे।
समभ्यकदैव संदरक[illegible]के ततोदेवक्रमात्तेविकिरुष्यःकुमा
रवृषसेनोल[illegible]परिभ्रमणाम[illegible]व्यापारोमंड
लाग्रेराघविव[illegible]तुष्पहृतः अत्रमंडलाग्रेण खड्गेन सहार्थे
तृतीया कौक्षेयको मंडलाग्रः करवालः कृपणावहित्या।
मरः संदरकवाक्ये ततोदेवस्वामिनास्तत्तरस्याविध्वंसना

मथित्तेनागाशानभीमसेनाभियोगेन परिमुक्तो धनं।
६ जयस्योपरि शिलीमुखासारः कुमारोऽपि परिजनोपनी
तमन्यं रथमारुह्य पुनरपि प्रवृत्तो धनंजयेन सह योधि
तुं अत्रान्तरे पि [illegible] सुंदरकवाको [illegible] नतो देवेना
तेन च कुमारवृषसेनेन [illegible] शिलीमुखासारेणाधिदेहः कोऽस्य कमुस
रम ध्वस्तपांडववनमम शरासारात्तव शरीरमुत्क्षिप्त्वाल्प
स्मिन्निपतंतीति भणितं तथा शरेश नस्त स्ले पांडवशरीर सै:
मक्षागार्थसिंहनादं किंचिरस्तुं प्रवृत्ते अत्रान्तरे धात्या पवि
रितुं कर्तुं प्रवृत्तं वृषसेनेनेति विशेषः सुंदरकवाको नतो
देवेन शरसंपातं संभवदुर्ग पि शितशराभिघातजातम
न्युनाकिरीटिनागृहीतारथ्योत्संगात्कुरान्कर्णक।
ने

किंकिराजिगलङ्कारराविराजितमहामेघोपमोघविग्र
तेन्नभत्तललनिर्मलमुखाविधि प्रभाप्रभा घटितनृशोर्ध
भोग्यसारमसादिदर्शनामहाशक्तिर्वमुक्ताकुमारा
भिमुखी अत्र प्रभाछत्रापमानं भीमसत्ता॰ विवि
त्ररूपरमरणीघतास्कंनावाटिव संदरकवाके ततोदेव
नात्नाहदशीघ्रज्वलती शक्तिंभेत्त्वाविगालित संगर[illegible]
स्यलत्तात्नसशरं घत[illegible]याति रक्तलभमत्तमा हि त्वघताद्वि
घ्यसलिलंचर[illegible]कोवेमानुकारं डुःकरामि
निकृत्वाक्याकं दत्तंकुरुवलेन॰ अत्ररसितलशाद्वितंसिंहस्वे हि=
कनादंदपूर्व्यास्यातया॰ संदरकवाके॰ ततोदेवकुमारेणा[illegible]णि
प्ररतेनिशितचुरमवारोहरंनिर्माता ऽद्रयप्रस्वागमंत

भागीरथ्याँभगवत्ताविषमस्तोवनेनेवत्रियथाहृत्नाशात्कि:
१० कन्नानिध्यान्वाविचिन्त्य· भागीरथ्यींगंगा· विषमलोवने
नाहरेता· गंगा [illegible] हरेताण्विपथ्याणाहृत्नेतिभाव: संदरक
वाके· मनोरे [illegible] सनुरमं [illegible] वीरससाधुवा
हेतांतरिन:सभरतूया [illegible] व:सिद्धवारताणगाणाक्षमुत्तोक्तु
स्तमसकरेराणसंस्था दित्तसमरांगणांभरिंतिनेवत्ताभिवीनम
जैन्नभोवीरहकेभहरासमात्मएवन्नवममसमरख्यापारत्तद
नुमन्यस्वद्वराणमात्वामेवधेन्नावल [illegible] व स्त्रात्रासममम ५ स्त्ता:
त्रस्यधनुर्वेदशिक्षाचनुसंब [illegible] ष्यितन्मेदत्तणीयमिति·
संदरकवाके· मनोरस्वविश्रांतितापोधव्यापाण्णेप्सुहृत्तमि
श्रामित्तजनैवेरानुवंधोद्गावपिमेहृकोजातो [illegible] त्तानां

राज्ञौ॰ अत्र विश्वामित्रतपः शांतः॥ श्वेतको दृष्टा॰ हंत रकवा
ले॰ ततो देवप्राप्ति किंचतुनामकं कौ वा कंडौ विनाभिप्राणिनः॰
मरे दुर्योधनप्रमुखाः कुरुकं रंगमंडलवे न यत्नो करो धार
करी युष्माभि र्विहृभिर्महत् कुमार कस्मै वा मया प्रभृत्येमम ९
त्रोभिमन्युर्बालएको[illegible]ध्ये परिरक्ष्यतां तद्युष्माकं श्वेत
कन्नामैवंतकुमारत्व[illegible] श्रेष्ठ्याह मे मगत[illegible]रामित्ताद्वि षतां
ध्रियतामित्यास्फ[illegible]वानि त्रपश्यतन्तपो ह्वो घगाभी र
भीमराजीव[illegible]इति विष[illegible]लहह॰
[illegible]विन[illegible] उद्विघमानमुकु[illegible]ति[illegible]
६६ [illegible]पहारे विनाशोपरि वतित्यर्थः॥ [illegible]
[illegible]

शिरश्छिन्न [illegible] कला [illegible] केदेव प्रतिविद्धमि
११ मलिनसमर [illegible] स्यपुत्र स्वरूपी नेदसैन्ये तंगराज [illegible] :
नरस्य कूलंक [illegible] दितपर प्र हस्त [illegible] यस्यको [illegible]
न्यदर्शितशि [illegible] :तदुरा चा
रमध्यमप [illegible] वपं [illegible] कुलाभ्रकरी
षेषुकष [illegible] ति: [illegible] स्यत्तिमुम्र: सद
रकवाके [illegible] रितमायित [illegible] वस्तुबालि [illegible] सलदिग्धो वे
गाविच [illegible] जयो [illegible] र्जुना [illegible] पार्थेनयथान्
नभस्य [illegible] तत:परिवर्त्तितोरथ्य: [illegible] नत्तथा रथ्या:नसा
रथिनं [illegible] कार [illegible] मार्ग्या [illegible] मारानेलापं [illegible] कमनपलदत्त: [illegible] रकवाके: सं॰=
ततोदैकग्रत्निक्रांते शरवर्षे पांडवबलेविमुक्तेनादैसा

क्रंदको रव कलेहाहतः कुमारो ह बलेनो हाहत इतिमा

ह्यन्कल कलउस्थितः सदरक वाको ततोदेव महत्मा

वेलयम्ब हंप्रेदयहतसाराप्विकरंगमंलनानपत्रकेलवंशं

स्वर्गपरिभ्रष्टमिव लस्कुमारकमेकेनैव मर्मभिदिना

वाणेनाभिन्नदेहं रथमध्ये परिस्थितं कुमारमागतः

[illegible]त्रकेनुष्किन्हकुमार प्रेक्ष्याहमागत इत्यन्वयः प्रो

होकुरः पर्याप्तंतम[illegible]वाने त्रेपत्रवतत्था पर्याप्तंतु

यथेष्टं स्यात[illegible]ओ इति वि[illegible]विरोद

नवंरुवत्का[illegible]स्य उद्दिपमानमुक्तवतः एतादृशमथ्या

नमेनव प्रारणापहारे विनाशोपरि वर्तिनि दृष्टि विपरीत

दर्शनं कथं करोति नहृष्टं इव शब्दो न वल्कौ एतद्हृदयत्वित्व

न्वयः दृश्यते कालत्वाक्रियते · संदरकवाके · नतो देवता

१२ [illegible] धारिणस्यपुत्र स्वर्गे नैव सैषोलि [illegible] पुत्र:

पुष्पितवान [illegible] दितपर प्र [illegible] को

[illegible] त्य

नतु [illegible] स्यैवपरा [illegible] तीतोध [illegible] र

[illegible] र: [illegible] ति: [illegible] नतीरे [illegible]

शल्येनभीतितमायिता [illegible] वस्तुबालिनठु: [illegible]

वत्तरे [illegible] नयो [illegible] वा [illegible] नाम्ना [illegible] तमा

वा [illegible] ठत्तत:परिवर्त्तितोरस्य: [illegible] स्वामी

स्यंदन [illegible] प्रकार [illegible] श्री [illegible] नि: [illegible] मेवा [illegible]

रवि [illegible] लर्थपरमतोप्यतीतमन्यस्यमवत् [illegible] रा [illegible]

र्घतिः स्वस्यसमयिहृदि र्विनिहितास्संदरकागघेत्तिन
गीतंचलनउकान्तो हंस्वा मिलव्यत्तः ततःशीर्षस्यात्ता
त्याहिकामप नीलस्वशलीकषो बोधेः श्रोणिरिग्लाविंदु
भिः स्त्रालिंगधमुरवंवारश्वेत्यमरः गतेरव्ययोविता
देवस्यसंदेशः मञ्जुकलत्का पदृत्यमरः श्री
र्वमित्तकंस्वापत्नी पक्ष भागासिक्त्वत्यर्थः कृत्तीकृष्ण
लहृत्यतेनाकारे [illegible] व्यानि मञ्जुभवनाघसि
द्धः कृतःप्रति [illegible] मीवहुभेदः नेत्रप्रतीका
रमोहिगच्छ [illegible] पा चतुर्ध्वावाक्षदिलावाराजस्पान्ता
तुः स्वंत्यक्तोऽतिभावः सदरकवाको· देवापाप्पासंभः ए
प्यतेस्वपत्नीतिशरीरावयवाः आत्मवधकृत्तानिश्चय·

पुत्रराधिपार्थेनसह समरं सङ्गायते• संकल्पः कर्म मानस

१३ मित्यमरः [illegible]शिवममंगलं• बाध्य[illegible]कोकटिद्विवा• ग्र

पुत्रभाविवित्नु[illegible] गाढोपगूहे• गाढालिंगनं•

श्मां हततनुं [illegible] त्वमेव [illegible]

इत्यन्वयः आवां [illegible] शिवविभुभ्यां कौनतनोतिहि।

नाममनूनू• अनुजः को[illegible] हरशंवः [illegible] विवेकी• यदुवक्ता

नापयति• हृदयान्त्रप्रभयान्विधि [illegible]तः त्वेककवी

धवौ त्वमेकोवाधवौ प्रत्याकोदोतकौ• आवां [illegible]

शासनक्ष• नामवस्याः मम[illegible]को जाया[illegible] इत्यत्रपिता

स्यमात्मका [illegible]

माकेमेकशेषः पत्याकृत[illegible] [illegible]

तवाप्यौ इत्यमरः पित्रौ पार्श्वेगत्वाकिंतु कर्तव्यमित्य

न्वयः अत्र हृत्तपंत्तत्र धरोगुणणाघोनानाकुणाणव्याहम

यंत्तिकापि जग कृतनस्यकृतानौव्यंरसीदंकवचनस्यौव

रटिप्पनेत्र वचनुर्ण्योकिः एकशोषोऽवाशीष्टः अका॥

लांकुरः प्रवालमंकुरेप्यस्त्रीत्यमरः गांधारीवाक्ये आ

नयदिसत्यंजीवतिमेपुत्रकलत्रका[illegible]पकास्मिन्नुहृशे

वननिजानएकाकी[illegible]भाणासित्रत्यथ्याकिंसांप्रत

भ्रष्टशानमस्यप[illegible]तिष्यति अत्रजातपुत्रक स

व्रीडं सलज्जं[illegible]गांधारीवाक्ये जातवाति

गात्प्रहार[illegible]तापर्य्याकुलस्यास्माकुसान्नुहित्तेश्वा॥

पिनप्रसरीतिभवारणी अत्रपहुत्तंत्र्यफकारः हताः गां॥

धारीवाक्ये जात यदित्वंभनालयसि तदाकिंमांसां

प्रत्यंवत्तोदुःशासनश्चालपन्तु दुर्मर्षणोवाऽस्यान्यो

२८ वाज्ञातस्यति [illegible] ेव· नवत्तात्स्यचवाव्ययपत्तोहेतुः

कारणं जा[illegible]स्मि· कीदृशः अप्रतिकृतोऽप्रतीकार

विषयीकृतोया[illegible]दृशीं त्वमेतस्तत इतिवि

मवैषि जानासि [illegible]दृशं विवुध्याकोमिहभवतश्च

लेदुर्जातिंदुष्पुत्रंपुनः कीदृशं वः सुतं विना शाकरेश्वर

त्रिकाकालाद्विगोलकवद्भुभयान्वषि श्राकादायाद्भु

यत्रसतावत्तशब्दानवयस्यवाकोदाक्रमेरोगस्यानादि

त्यस्यप्रविस्तरः गांधारीवाक्ये जानकृलुंपरिदुविते

न त्वमेवतावदेतस्योयुयुगलस्यमार्गोपदेशकोसि

वत्सचिरंजीव किंमेराज्येनजयेनवा किमप्यनिर्वचनी

ये कृपणां दीनं· हृतात्रि माशोभन तृप्रियजातिः के
नि मनुष्यास्सभवे गौरुक्तौ प्रयुज्यौ इतिकोशः हे
निर्विकल्प[illegible]वा त्सल्यवति वात्सल्यहीनेवा किंवितथः
असत्यः किंतु सत्य एवेत्यर्थः रज्जुः रशनादि प्रग्रहः
इदंवचोऽपुष्कलमप्येह प्रेयान् अस्तुः पुष्कलः स्या
दित्यमरः कस्येति [illegible]मयकृत्यास हतवयानत्तुशो
चनामित्यन्वयः [illegible]रीवाको जात इदमेव सांप्रतं
मेघमत्तेयत्[illegible] [illegible] मतुमनप्रसी
द एवतेष[illegible] जातोनिवात्यनामनस्मानिस्मन रुथ्यापा
[illegible] [illegible]मंकृतपितुर्व[illegible] अत्रयमत्तेयुक्तं· प्री
वें ऽञ्जलिः प्रणामः [illegible]पत्रिममलक्ष्यं· सपत्नः प्रा

पुः कायास्तः शाख्यः सूत्रतः करोमि सैव कालानुजन्मा
२५ कुलान्त मे [illegible] ना नाति [illegible] यसि गुरुत्वया शोषश्रो
तिहन्तृत्यन्त [illegible] र्हः हेत
नमान्तः पितरा [illegible] नात [illegible]
की के आगच्छतातेनुरोष [illegible] गति पिताचित कालप:
हितोपदेशाति प्राणिजीवित संपन्नम प्रकृतिभिर्भ
वितसा [illegible] कुलक्रमः अतिरूमप [illegible] वविधि [illegible] गुरि
क्लिष्टतः इतिविज्ञिगी [illegible] तरा वेहक्वायाति [illegible] कलि
त्वाक [illegible] वा वदतीतिशेषः बालिशत्वेनमूर्खत्वेनया
सं= [illegible] जातो वदतीतिशेषः नाभिनिश्रये हृदयकम्पः मो
मत्स्ये विशिष्टः तातैवादि हेतुना [illegible] यो यत्नेः कथ्यंसति

कारिष्यन्तीत्यन्वयः अस्खलितमविनयं मासस-
धानं पितामहो भीष्मः आचार्यो द्रोणः राजचक्रं
क्षत्रियसंघः कीदृशं संधिं बुद्ध्वा तत्क व्याव्रीडाकरं उ-
न्नमकं व्यालज्जाकरं दुःखात्तच हीयमाना इति किल
आगमे रिपोरहिता न हीयमाना हीनान्नृपाः परान्न श-
क्तं संदधते स्वापेक्षया यदि परेशक्ता भवंति तदा तैः सम
संधिः कर्त्तव्य इति भा… दुःशासनेन हनेन तत्ता सानुजाः पा-
ण्डवाः अहीनाः … वः एवं गतेपि
भवं दुःकनीतेः … व्याप्यन्निपात्यर्थः … प्रार्थनया युधि-
ष्ठिरः किंचि… लो न्यवन किं नु किं चित्क रोत्यव नन्नुहे
राजन्युधिष्ठिरः सर्व मे वा पकृतानेवानुमन्यते तस्मदा

हिंसात्वात्तु सदा धर्मपरायणत्वाच्चेति भावः कथमिव

१६ कृतघ्नमित्य[illegible]ः भवन्तो रोचन्ते तुभ्यं कविविषयी भवति

रुच्यर्थानां [illegible] धारीवाक्ये

जानाडपपत्ति[illegible]नात्तु जेनेत्यत्र

पृथ्वाविने[illegible]ना[illegible]या पार्थो युधिष्ठिरः विग्रह

बलः नेशक्नोति तथाक्रमक[illegible] मम जीविकेनालं निमिनिभा

वः धीरोरिपित्वा शितं सकभोजितं भोजनं पदलत्वात्

यापातेपि प्रवर्तते रहेत्वकवधेयं कौटिल्ये प्रकर्षेयेति ध

रणिः महं भीमं दहितुन विदितपाम किंतु विदितपाम्येव

त्यर्थः नाशिरस्खालने मत्स्कृपणा सर्वेप्यिविदव्यांक

रिष्येतत्व्याच्च भीमवधाद्वैव समीहितासिद्धिर्नतु संधिते

तिभावः गांधारीवाको हाजानतुः शासनहासुबराज
हाम दंकतुर्ललितस्रक्रान्तपूर्वीकस्यापिलोकेईहरोगवि
पतिः हावीरशतप्रसविनिहेनगेधारिंतुःखवसंततस्रस्ट शा=
नासितपुनः पुत्रशतेः संलम्यतांस्थिरीक्रियतांतपखि
नीक्रतुकथ्यान्नपखीनापसेचानुकंपाईचतपाखिनी
निविम्बः त्वदेकशेषकुलपजीविनाशावलंबनंनयोः
गिनीनतुवृद्धौहिं [illegible] स्तत्वर्थीयः नयोवेके नैवाप
नस्यगतात्यं [illegible] त्तिपाठोकिंश
तांयस्यस [illegible] श्राशा [illegible] कारतांग्छह
६० तिन्नोरित्य [illegible] ः [illegible] बलं [illegible] स्यन्त्वयः प्रतिपत्तुंक
र्तुं कलितभुवनाः साधितलोकाः कलिवलीकामधे

८७

मृक्षतिर्वैयाकरणाः हेतल्पयन्तल्लवालक्षजाः शतंशतम्

संख्याकाहू [illegible] ष्मनोपिवानसहस्रगरेणोढोपुरंतोतो व

हनुः यथासं [illegible] नालत्यामके

भीतिभावः [illegible] मिकृतोना

शायंतः स्वंविशेषणे [illegible] रकतेष्वपिस्वंकलितमुवना

ह्न्यापपि शतमा [illegible] इति शतसंख्यायाएकवच

नांतेनैव शत शब्देनो [illegible] कत्वाद्दालक्षजापदेलवहुवच

नांतेनचतत्रधर्मिधानादन्वयः ऊठोघ्नतो [illegible]

नि [illegible] क्रियधर्मः गांधारीवाक्ये जानीतांकिमिदं हा

हाकारविमिश्रं [illegible] यंसित [illegible] भाके

ष्टं गांधारीवाक्ये आनमुहूर्तकमपिनावनामामना

व्यांसमाप्नुयात्‌ । अयमुहूर्तंविकमितितुवार्थैकः प्र
नीषात्नोविनाप्ताः ममरेभ्यः परान्हुतंतैवकृत्वा । न
न्वयः । तेनपरप्रनीषात्नोपायेन । कृतेनवाकिंकिं
नुनाकिंमापितेरपिकर्मभिकृतंनिः फलंयद्गुणो
तप्रकाशयंनवाधनीयं यादिन्यअजानपमिमाय
मेकवचनं । तैरिवद्भवामितिपाठयप्यातेः शाह्नुभिः
कृतंनिःफलंररा [illegible] शुनादिन्यर्थः गांधारी
[illegible] रिव्यति ।
गांके । जात [illegible] हृष्टाः भवत्या
हेमान्तरेत [illegible] राग्रशा [illegible]
पुत्रनाष्ट्रय [illegible] ः अहहंबुद्धं [illegible] वाभावः प्रि
६८ [illegible] स्त्रियाः पुत्रादितियोगविभागात्ः
याचिपाठात् [illegible]

कियंतोलया: केवलं दैवमेव श्लाघ्यमस्तु मे द्विनीति:
१८ पांडवास्तु आह [redacted] नेपेवयास्तितत्र कृत्वलय: ग्राहा
इतिवृत्यास [redacted] दलंभीयाए
पापेया [redacted] रयात्तीत्यत्र
यः निकुर्वन् करु [redacted] वलानिशल्पयनदुःखिता
निकुर्वन् कीदृशः न्यक्कोप्रायतरपृभीषेनसत्तप्या
प्राज्ञवे यएताश्तिरव्याने· मृजनं नोदनं नोदनं तोत्र
मित्यमरः रश्मिर्वला· मार्गरोविवीरोः पृपत्कमा
रिपशरा इत्यमरः वाहेः शनैः मंदमाकृष्यमासा:
स्यैदनवर्त्मनांपरि वयात्कृष्यमयात्तु मधानात्
एकक्षांजनकमहेतगपतेवोतंनेत्रजलैरावेदयन्त

पयत्। तस्याश्चकर्तारोऽभ्यन इतिशो स्मेनैवसचितमि
तिभावः अशान्निर्विज्ञं उभयंक्रियाविशेषणं। उद्धो
षितमुच्चैः शब्दः कृतः स्मोभवामः शल्येनेतिहेदेवाप
अनोयः शल्येनरहिताहे ठभर्तेनमूर्छितोस्ति। कीदृशो
न। प्रविशन्ता। अप्यज्ञितोऽद्यमेव। करोस्पर्शमधिहृ
दं तच। यस्याः शल्येनास्त्रविशेषेण मूर्छितोजनोयो
भवति कीदृशः रूपं [illegible] आर्थः
आर्ष्यात्सृन्दः [illegible] माष्यकीहिता
भाष्यसिहि अ [illegible] मोनिरक्तता निरा
शइतिपाठे [illegible] सुरवदामित्य
न्वयः हेकरामन पत्न अपच्छमापापास्यराम दमुक्तिरन्नि

रत्वमिति यकृतप्रियं नकृतं प्रियं यस्य तं प्रियं मित्रं

१९ दुष्कसेनोवत्स [illegible] नगानां मध्ये

हतेसत्यक्षुस [illegible] ध्यारं रोपित्वं को

करोमि काक [illegible] शोककं हं वे

नकर्मेनममकर्मकृतेन तु पुण्य [illegible] भी तं दुःखवमत्यर्थं

दुःखभावं व्यक्तवोनकृतं तस्य कुराष्यति धनेसति मम कु

लस्य निधनविनाशाकृत्यर्थः दुःखवमिति विशेषणा

नाविशेषक्लालः ईषदुःखाद्धित्याहिलारवल गांधा

रीवाक्ये जात शिथिलयत्तावकूरणामात्रं वाच्यमोहं अ

त्रमोहस्त्यागः ननिवारितोपरजिशेषः तत्कृतं तल

दीपकृत्वाश्रूणीत्यजतोमे किं वार्यते नवारयिन्मेमही।

ती
हतिभावः असंभावनीयं दुःकरं भूम्यामिति किलप्र
सिद्धौ तस्यैं दूसूनोरर्जुनस्य शरैः सकर्णो निहतः कौ
रवाः भूमौ निमग्नरथ्यांगः चक्रं सैन्यरथ्यांगयोरितिवि
श्वः चक्रायुधः कृष्णः कृतांतोयमः वाडवेनवाडवाग्नो व
नेनाशिशिरविना अग्निना समानां यांतुल्यां यां दाह मस्या
यो विपदि सत्यां संशयितोपि जयेभंगे च संदिग्धोपि
रणो वंशे च [illegible] भव
तीत्यादि हेतु [illegible] सिंधुलक्ष्मीभव
ति तदुक्तन [illegible] भद्राणि पश्यती
ति इवात्तिव [illegible] नकेः उत्प्रेक्षावि
चिंत्य हेमानशाड अभिमानरथ्यानंदिष्टितमति

कृतनिभृगाफस्द्देपाकुश्शलं॰ परभर्त्सनाऽकुशलंवाक्क
२० लीतितिशेषः [illegible] तितिविश्वः श्रीएं
संगरंश्रुकृच्छ्र [illegible] कृहतोस्मि गांधा
रीवाक्ये॰ जात [illegible] कृकोदरेगास्सह
समरंप्राप्यपि [illegible] कस्रीः हे [illegible] तव
लयैकशिष्यः कर्णः यन [illegible] त्हत्यन्वयः स्मृति
पातोऽतिक्रमः गांधारीवाक्ये॰ जातकलरः सः यस्मि
न्नाशांसम्बलंवपिथ्ये अन्तकाररः कइत्यर्थः आशां
प्रत्याशां गतेः॰ शास्त्राण्याभितितिशेषः विपातितेघा
मिते अयंप्रमात्मा कर्णोलिंगानसापीकरार्णनुयायीत्य
र्थः अक्षवारिभिर्लादितैः लक्षणेत्रतीया कीदृशैः
अनिवारितासारैः धारासंपातप्रासारवइत्यमरः त

स्याच मर्त्तव्यं मामयाऽर्जुन वधो वा कर्त्तव्य इति भावः

इतस्ततः इति भावः सर्वत्र कार्याणि अर्जुनः वृकोदर इति व्याप्त
लि धृग्धकृत्कर्म यस्य स वृककर्मा वृकोऽरण्यगविशेषो वा
वा कोकस्तीमृगो वृक इत्यमरः वृको मृगो तस्योदरे
इति धरणिः धार्त्तराष्ट्रके जातं किमत्र कर्त्तव्यं प्रति
पत्तव्यमित्यपि पाठः हा हन्तास्मिन् मंदभागिनी प्रतीक्ष
स्व दासस्व कृतयो [redacted] मस्मि अभिप्रायं य
यथायथ्यमितस [redacted] मतु यथौ पतः
कामिनित्वक [redacted] यागतोस्व सन्नं
४८ गृहं व्ययत्व [redacted] तः मित्रसस्य
ग्रामिकशा वृस्याऽ गतत्यान्वयः उद्वेजयितुमित्य

ग्रार्थंनत्वात्कृता: [redacted] कारःशिष्याकारः समुदायत्वात्
२१ त्तिपाठे स्नत्य [redacted] र्थंनमस्कारं·बुं·
प्तिनावयंमर्थ [redacted] मति वामितिद्धि
तीयाद्विवक्षान [redacted] गकर्त्ता स्वामक·
नमपकारःकृतः वाराजिनवकुलभ्रमवेतीतिदात्र
धर्मोयं· विकल्पयत्वादुपहासः पुरः पांडवानामेव पां नाः
डुवानावयुः कस्मा तेसर्वैकत्वेनार्जुनेनदाराधाराइत्य
त्ववः कृशायच्छलभ्मकुलेनसहदेवत्वयापमानेनेत्यर्थः
तेनार्जुनत्वांश्रावये खलुनिश्रवये· नभुजबलश्लाघयाश्रा
वये·नापिदर्पात्श्रावये तंवभीमस्य· नवर्जुन·
स्य नतस्यराज्ञो·युधिष्ठिरस्य· नयोर्नकुलतसहदेवा

यो: एतेषांप्रत्यहं भूपतीनांच प्रत्यहं मनुवंधे
प्रकरणो येनरेंद्राहतास्तै: किमपिकृतमित्यन्वय:
दुर्विगां धनं एवधा वा गर्भियाणि करोति। कर्म
गामनशक्त: असमर्थ इत्यन्वय: यद्वा शक्त एवका
वा गर्भियाणि करोति अकर्मरागेत्यन्वय: फ्लापो
ऽनर्थकं कवच इत्यमर: अहं भवतां किमन्त्रेवन विशासे
पंविनाशयामि [illegible] विघ्नं न कुर्वन्तु इत्य
न्वय: विशासे [illegible] यालिरिज्जतमपु
तयैककवचन [illegible] कीदृशे शरीरे:
मत्कराग्रैर्नि [illegible] विदारीतानि शार्दि
तानस्थीनि निपत्रतां हे शरो। कीकसं कल्पमस्थि चेत्यम

२२ | २: श्रोकैर्ब [illegible] हन्वकुलसलिलं तं=
त्या जितोसि [illegible] जलियथ्यस्त्री तै=
श्रेष्कज्याज्य [illegible] तच्चवर्ण: यथा
ह्मीकृदित्वाश्चोके [illegible] यापिकुल्समिति
भाव: भीमसेनेकुद्धे सति तव कुलस्य जीवितस्यै
तत्कालमासीत पद्धादनन्तरं त्वद्वधदर्शनं कामा
उभयवेदुःतत्र दामयाद्रवसावधानो युत्व्यहृदि
भाव: नाचिरात्सर्विरं श्रेणिका पर्यपाः वेणिकेति
पाठे वैणिकाग्रवाहः वेणीमुकेशवेशस्य तस्याह
पिनिष्पन्नत इति धराणि: अत्र एवं त्रिवेणीति के
णिकेतियाठन्तुत्तगमएवंसैवभयानकादिकरणं

पत्नैः नवानां गुरुद्युतिशेषः ष्टः कालिंदीयोगतोत
गतोऽक्षि इत्यमरः अनेनचन्दनेनाहमत्तः संवद्धः
स्वयंभीमभूवराग्मनुभवि नाम्भितंविमरव्यापत्रत
हृस्वायंहृत्वद्वक्रांतस्याहलनेनरकडनेनपक्कलावद्रैर
यतां नदेवबंदनेतेन मुरव्येत्यनेनतस्याप्विवर्ः
स्त्रवितः तस्यावतस्तादिसर्वभ्रान्तवयशतीभावः
त्यातेनापिंडीभूते [illegible] गोनदक्षाग्रपर्य्यं
नमत्कृ इत्यन [illegible] भावांघवाद्यः
ः वन्हिसान [illegible] साक्षिःकात्र्ये
इतिदृष्पार्थे [illegible] न्तसंघात उन्मि
श्रयुक्तेः मार्गनामा [illegible] पथता जनाइतिशेषः हरो

शिरसि गृहीत्वा केश... कौरववर्गः ममरिपुभिः सह

२२ स्तेगतः यथा [illegible] ...रपीतिभावः

...त्रयघापि [illegible] ...नाशा· स्वयं

दोः हृष्टपतन [illegible] ...प्रयोगः यथा उ

भयत्राणत्लिंगमनमि... [illegible] ...न विवीडितस्तु चैकत्र

मरणेनान्यत्रान्यगमनेनेत्यन्यदेतत् संह्रियतां उ

पसंह्रियतां संभाव्यतां सहधीः क्रियतां गांधारी

गर्भे· आत्मनुत्यक्तैतं महाभागं· महानात्मत्रात्यं

नसंयोगेद्वितीया नेनाहानि व्याप्येन्यर्थः महाणे

भवतां विक्रान्तं पराक्रमं आसीत् विक्रान्तमिति

भावेक्तः कीदृशो वत स्वपुत्रस्य पुत्रस्य ...ह रूपेतोसि

कीदृशः द्रोणिः द्रोणस्यापत्यं अनहङ्कृतिर्गतगर्व म
त्ययः किंकृत्वापि न उत्तमांगे स्पर्शं स्मृत्वा अहं
कीदृशः अनवज्ञितः न केनापि जितः हेतिः शस्त्रं के
ल्याः प्रलयः पक्षपातोतापकः इत्यस्यागमनता इलोप
विशाल एवद्रोणिरस्यामिव मरातिलक्ष्मीहृत्वा धु
नात्र्यापतितः आगतः अतो हेत्वट्पप्रतिकारविंता
त्यजमयैव सर्वव्या [illegible] तिमाव कीदृ
शोहं अधिग [illegible] र्पस्यसः अव
धनुर्यष्टीतिवि [illegible] निश्चये. कः क
र्णेइत्ति नव्या [illegible] विशेषइतिमा
वः विपन्नविनष्टः ममसमदंकरोमास्मिन्नवस्या

मन्यद्भुमेवापि [illegible] सान्निकोविष्टो यो ऽपि तन्नको
वि हेतोस्तन्ते [illegible] ाकं पयः . तयोः
कृत्वानभेद [illegible] नेदुग्धं मनुना
स्योधनेन [illegible] परिपरिक्लिन्नैः नवः
ममनोमं . वहवत्वप [illegible] नकुमनीत्यम्बवः
पदस्यस्यायोधनस्यका [illegible] बधदोमाघोकादात्
अप्रधानवहवनाकिंकुतिभुसाति भुनवयाविफलं
क्रोधः क्रियतेनकात्मेहिनित्यर्थ्यः नादृष्टाः प्रसि
द्धः तथाविघस्त [illegible] कारकः ए नाद्विविषयान्न
निवर्त्तनसामर्थ्यं पौरुषविधास्यतीतिवक्तव्य
मित्यत्राह: किंकृत्वाडुर्य्योधनोऽक्रान्तपन्नाके

चित्तुवि धास्यतीत्यत्र अनीकारस्मिति शो बद्दत्
तु अत्रस्तत्रयं रत्न धत्तोपुरागिशीतलानागुरागघाद
म यंतिकापि जेगप्रूरंत स्यकृतोग्रयपातोग्रस्याम
नोहारिरिपचमोकेः नीरां आतिक्रोते विर्हे
मेउपशांते आशासर्प टंक्षातत्राविषो यस्यत्राह
शीययोभोगिसर्पः नास्मिन् [illegible] श्रीरामयाहिंदस्मा
यामिनि शहूभेदयं [illegible] निभुरागस्ते [illegible] श्मिनाग हिष्णु
फरावकायेया ति· शंकिर्नेशंका [illegible] कपदैनेवापरे
४८ गताद्र्यंतत्या [illegible] स्रभादित्यापितिया [illegible] लापताद्यंतितु
के पद्मा आस याः [illegible] पात [illegible] रिसासयात्तात्या
१-५-५१· शीविषभोगीविष परस्तत्रिव्युत्पत्तिः नचात्रापिग

वै·सं·टी·
२५

मार्यतानिशिष्टत्वात्सेति मन्त्रा व्याकृपर्यनुपोज्यत्वा,
द्वितिरिक्त· स्थि गोचरोवर्त्तिमेत पिशाचसतिमी
मेनामीसर्वव विवेकमाश्रमुपैति जीवितसंशय
समारोपिताश्च ... विवृजाभि· शांवदामिन
पांचाल्या ... तितव्यं· म ... मातिभीव: क
पर्युषितां नात्यादिन ... प्रसादस्यगुमस्य
वत्स्पटक्रपोसरणा: निपुरीणपटवाद्यत्न: प्रासि
स्थापमिदं· प्रतिष्ठानुरागोहुता· म हन्तयमादीना
प्रस्तुपक्रियापेतितृष्णा· सम्मतपचक्रदेवामेव:
पंककर्दमो· सैकतं वालुकामयं· छाति मतपद
वीणामपन्नाति: कैवर्त्तदाशधीवराविसमरः कदाः क

शाली॰ वीहिनिचयो लज्जासंघस्तस्य परिचयो हो

क्लावा नैयेयांते॰ गोपाः नागव्याघ्रप्रधानाः मुख्योक्ता

नि॰ नास्ति पचगुराविद: चोडालगुर वोदिन: संकु

तुन्नागोहस्ती॰ निषादश्च पचावंतेवाधिवाडालगु

लकस्ताइत्यमर: रंध्रे गुफ [illegible] छिद्र॰ सिद्धव्यंजना: सि

द्धगुरुपचिन्त्वंत: [illegible] चाराः प्रत्नादित्वात्म

थैऽरा॰ नप्या [illegible] नेगुरा [illegible] तेगर्छांविति

भाव: रहएक [illegible] नि॰ शंकिनेशंका [illegible] दमालपत्ताज

नानेया: एव [illegible] पिते [illegible] न्यनेतान्वय:

मदिराविचे [illegible] राजाचिन्हमत्तस्या

दिवस्रणाद्स्रान्तिमायांतात्स्वपत्रतानिहेयाक्षीत्यन्वय:

वे·सं·टी· वचःपतिलिप्सावाले चेतिकिम्बः प्रतिमाप्रतिकृतिः
२६ प्रधानहेतुर्मुख [illegible] प्रकृष्टेः· द्रौपदीवा
क्ये·कथं सम [illegible] प्यः अलमिति
प्रियस्यचेतो [illegible] ोदृशं· विश्रब्धा या
महेतोर्विनापि [illegible] प्रीतिः प्रकृतेना
योजयति·जानामीति [illegible] पार्श्वाकेतं·सावधाना
तां·विश्वासादितिविनः योगे पंचमी· प्राहुर्विना
पिविजयाद्रुकविक्रमस्येतिपाठ ममकेनाविवेकपा
रिणं यत्तानास्पैतानि उक्त विक्रमस्य प्राणुर्विद्वियाहिं ज=
नापि·प्रागुराग यद्यपि मम प्राणानाजिनानयावि
त्रोहान्मम मावितविनसांप्रतमिति त्यर्थः हाप्रियेनस्य

परिभवस्य · छित्यामेवक कर्मपारंगमयति · अपिदेवो
ऽपि · नदेवाहन्नयहति · नोस्माकं · प्राणाकिनाशः कुरु
पतिपशोः प्राणाविनाशो वानतुभयमित्यर्थः ·
वध्यतइति · बंधयित्वाः नापूयतेच · बंधबंध
नैवधहिंसायामित्येतस्मात्रूपं · द्रौपदीवाक्ये · अ
पिहृतः पतः कप्य · प [illegible] रवधोनो
निर्दिगो [illegible] · आदीप
उद्योतयतिस [illegible] यपत्रतत्रानुसं
धानादिकंप्र [illegible] ः ख्यातः तकाबः
४७ कुमारमाकृते [illegible] पितवानित्यत
१·५·५ वः लोहितंरक्तं · प्पासयस्तो [illegible] मुनोयोवर्णो [illegible]

वे·सं·टी· नानुमेयं पदं यस्या: तया· समवर्त्तीरा: उद्दिष्ट: आत्ति तिं
२७ त्रीकृत्तिर्यथयो [illegible] त्रिमत्तर्केकुमार
एवकर्नैल्य [illegible] शीड·स्यासाकर्मे
त्याधार:कर्म· [illegible] त: पत्नी·नक्रो
ञेलजंतुभेद: ग्राह [illegible] नीविश्र [illegible]
पश्चाज्जिना धर्म· रुद्द्वा [illegible] मावमस्थसाधे: यदाह·
अधिदीपोक्ति: द्वात्तिमेनीति· केवल: परेभ्युमयाह
नयति भुसस्तु तदीपको श पारोव्यासक्त: सर्वद्वैश्री
पद्यामन्यु वाजिलुपरामिनप्रापश्यन्त्वय: दु:शा
सनबत: व्रजद्रकेमय पीयमानमानमालोकानयामि
पिश्मीमसेनो किं विहितं पदकालएवमानोऽस्त तत्त्वमा
मी:

ऽद्यानीसकर्त्तुमर्हन्तीतिभावः द्रौपदीवाक्ये अपनी
तोनाथेममन्युर्यदि पुनरपि सुलभदर्शनः स्यादि
त्याह परिघोऽस्त्रभेदः परिघः सपरिघात्तन्दृत्त्व
मरः हृकोदरेराष्ट्रालोगलिडितमित्यन्वयः उल्ल सर
षितमतिक्रान्तं अपविद्धः परित्यक्तः आपतंदीर्घ
सलीलंसहेलं कालं [illegible] धूमकालतूर
कू= योःसाम्यमा [illegible] पाकृतिः सएवा
ग्रविसयस्क [illegible] चलः क्षिप्तः वेल
२८ नाचालनं द्रौ [illegible] मरेतवा अस्त्रप्रति
पन्नोलग्नः उक्तामिता नालितः ऽनएवतोरणसदृशी
कृतागदापेनसतथ्या कलेवरं शरीरं जत्रुकः स्कंधा

वै·सं·टी· लः पक्षीमाम्नायतालः अस्माकं मध्ये दर्शितु
२८ स्यकृतसत्न [illegible] सवोस्त्वितिसंवं
धः नेनेतिस [illegible] रयवोभीमाकृति
यो हे भीमत [illegible] गः अमित्राः
साहसीव·विक्रम [illegible] स्तोयिशिवः
प्रशान्ते·अहष्टे·सम [illegible] भान्बगलादिक्रियाःका
वरी केशूबिशः हरणानुहूर्तोस्तवयोरितिशाखतः
कवरी वधहेतानिमित्तसप्तमी रामे परशुरामे· शान्तं
निश्चिंतपरिपततिगा छतिसति द्रौपदीवाको·प्रदे
वस्त्रिभुवननाथ्योभरणानि तत्कथ्यमन्यथाभविष्याति
ख्यातानिदेशस्मादेषाहन्यमरः शास्त्रविधानतागुरो।

अत

हिंसादिः पथ्या प्रधानं प्रधानं तत्स्थानकमेतासां वै

श्मिककाः अत्र चरचापिराः दौवारिकाः द्वारनियुक्ताः

निर्व्यूढः कृतः प्रभञ्जनो वायुः प्रभञ्जकस्य भञ्जा विभुः

प्रभञ्जनो विष्णुत्वस्य अधिकं म लकर्मेति शेषः

पारितोषिकं सा पारितोषवहनेन येन द्रौपदी वा

की महाराजस्य याकं तिमिस्तोत्वनीय भीमसेनेन

सद्दुराचार [illegible] पं त्ये यः

ननेरोषकेनेन [illegible] दिवनमोदी

स्तनयोर्म [illegible] र्धितामकत्तदा

४६ न्याहितिभवेत [illegible] लसहदेवो उत्सर्गः

१.५. उपमितः उद्गूर्णा [illegible] हृत्यमरः हतहतत्ता अस्त्राभ्यो

वे॰ सं॰ टी॰ सः कृतहस्तः स्य [illegible] विशिरवः कृतपुंखवदित्यम
२८ रः सौरिराशी [illegible] ंगारः कलंका
लुकेत्यमरः [illegible] त्यमरः स्वत्व
गीनदृप्रभेदः [illegible] तिकेवीजपेन
महर्षिणे [illegible] मिद्य
मरः वेटीवाक्येपड्डहिनाम् [illegible] हापपत्तिवलातार इति
स्वार्थिकस्तरश्च भक्त कृतेइतिशोषः चेटीवाक्ये स॰
माश्वासितुदेवी द्रौपदीवाक्ये भगवन्तुपयकिंवर्तते
इति॰ हतनायभीमसेन सन्दिग्धएवपदे॰ भवन्नुक्तो॰ यु
धिष्ठिरोनुः स्वयव्यासादेवमास्तेतिष्ठति॰ किमपि इ
त्येनेमामंगलं [illegible]
[illegible] चार भयानक॰ क्रियः प
शिवोः

स्येतिप्रियशिष्यत्वस्वभाव: प्रियशिष्यत्वा प्रतिकूलीं

प्रतीकारं कर्तुमिच्छुः शासनबंधस्य दुःशासनारोमो

मे· तथा वा भीमभीमसेन हन्नस्वनिभाव: द्रौपदीवा॰

के· हतानायत्प्रदीपणरिभवप्रतीकारपरित्यक्तजीवि

त हाज्जटाञ्जरवका हिडिंविनिलद्दनेहासोगंधिकाहर॰

णाद्भुचार कारकात्र [illegible] प्रतिवचनं अत्र जटासु

रोद्दैत्यभेद: बको [illegible] कसलं· गगा

यीस्वर्णादि [illegible] राधनसर्वांचाद्र

कार: प्रेमवस्य [illegible] · भगवतकथ्या

पक्विद्या: कथ्य [illegible] रूपा संधिन्तन्ना·

संधित्सुदुःनिष्ठना [illegible] कवलमद्रः द्रौपदीवाको हेला

वे.स.टी. यतीजमेतत्युक्ता [illegible] त्विकलीयांसंभ्रातरं घट्टहरं

३. गदाशिद्दाविभ्र [illegible] भिभुवंगछंनं

निवारयितुं श्र [illegible] कांतारोवर्त्म

दुर्गमामिनमेर [illegible] यान:वाज़वीहि

तदतिरव्वातं पांनदी [illegible] र्मोरावन्नमे

दः परोधूतिंदुरोदरमि [illegible] म हवन्तस्तवयामममहादा

सत्रांगीकृतमासीत्. किंनामेति नाम.अकाशुपय.किंत

शिरथ्यो। अतोऽधिकंत्वयिमयाद्यकिमपकृतंनत्प्रका

श्यित्यर्थः द्रौपदीवाक्ये. हेमहाराज किंनामेतद्वर्त्त

ते मगधाधिपोजरासंधः गदापरिघःपाणोपत्र मा

स्येन. पाणिंकरः भुजयुगेनेनिलद्दहोस्मिन्नीयां. कि

तग्रसिद्धौ द्रौपदीवाक्यं तेनोक्तं भीमसेनः त्वया
किलममकेशाः संयमितव्या इत्युक्तमिदानीं नवृत्तो
वीरस्यक्षत्रियस्यप्रतिज्ञाशिथिलापितं तत्पादि
पालयमां त्वरामामात्रयावत्वा मनुगमिष्यामि इत्युक्तः
ष्यानामधेयपि नातिमात्य जरासंधस्यश्रातो भीमसेव
दु स्वसा[illegible]ः तत्त्वकं तदेवा [illegible] त्विति करदोराजाभा
गदाता श्री[illegible]प्रकीर्तिमेवासे स्थितस्य वैकल्यार्थं
मत्स्यराजोविराटः सुदत्त[illegible]पवन[illegible]पकारे[illegible]
नैपथ्येनिविष्णाः हेवत्सए तानि चिन्हानि[illegible]विनाशु
३६ शीलस्य[illegible]तानि तस्याव मम भाग्यदोषात्कुण्ठा एव[illegible]
१.५.५ [illegible]निभावः कामपालो[illegible]लोहलोह धरत्यमरः

वे·सं·टी· भद्राभ्रान्त्वेनविशेषणात् भद्राछारात्प्राप्तिश्री
२१ तिर्दर्शिता धर्मोस्मिन्नाश्रितकृतः सचवीरपत्रोः सम
द्दृष्टिता हृदमुपचिन्ताशिष्ययोर्भीमस्ययोर्धनयोः
श्रीतिसंपत्क्षेत्रान्वितंकराविद्रौपदीवाक्यै·वधान्नु
नाप्योतुर्योक[illegible]विमुक्त
ममकेशान्हस्ते·हृत्वाभुक्ता[illegible]केनापिप्रत्यक्षमेव
प्राप्तिहान्तेनाप्येतच्चार्याकिंसंदिष्टंतेनदेवकीनंद
नेनपुनरपिकेशांबंधनमारभ्यतामिति तेऽपतया
मेवमुपादामानिनावतावि स्वयमेकवर्षीकनुभगव
तोनारायणस्यवचनं·नखलुसोलीकंसंदिशति
अथवाकिंमयास्तन्मयाभाणितव्यमचिरगतमार्य

[illegible]
७त्रमनुगमिष्यामि हारा क्त्रा द्दीप्यतां चित्तान्तमावि
लत्रियपयमान गुवध्वेवनस्यनाप्यजो विनहरस्यपु
त्रोराभिमुखो भव· अथवा युक्तनो च्यनोनस्यैवभी
मस्य· उद्दितं सिक्तं पाटलासितं· अपविघ्य· त्यक्तो १=
मुजसारभित्यत्तकं चुकिनेकथ्यते सद्भिर्यहितं
७१= देवकल्पेनदेवतुल्येन विशेषः कुबेरः भीमार्जुनौरि
पुचक्रदुःशासनाभिधितु नेशाकुणामि ... · म
हाराजमहाराजस्यानामपत्नीनाबद्धानुसंधेयैः सं
प्रज्वाल्यतामाचिमा· त्वरतेममहदयंतापेक्षोहितुः
कथ्यतकोपितापेनविना महाराजस्यवचनं करोति
हानामपत्नीमसेनत्तदेवराजकलमिदानीमयावि

वे॰ सं॰ टी॰ रहितं परिजनोपि महाराजं परिभवति संप्रिधया॥
३२ मिदीपयामि द्रौपदीवाक्ये॰ नरनन्दनस्तामहाराजः
महाराजकस्याप्यबलदर्पितस्याविषमः पांडव
निर्घोषः श्रूयते तत्र घघपरं किमपि श्रोतव्यं किं वि
व्या= लंबितो भ्रमन्निर्घोषः [illegible] द्रौपदीवाक्ये॰ महारा
जम्भवीयेषन्तत्संदेशः॰ पातौबकहिडिंबकिर्मीर
जटासुरजरासंधविजयमल्लोषु छ्लमपुत्रस्तेसम्म
हन्ताशप्याः पक्षपातेन परलोकं गतः इति विरवाहि
नारादिता नेश्चारव्याभिनुभ्यं कथयामि॰ अन्यापि
नवृत्तिशेषः मद॰ यः कर्दहशङ्कः स्वं कथयेन किन्तु
न कोपीत्यर्थः पियसाताबनुजमक्तोति विग्रहे बा॰

हृष्यतीति यम इति प्रियस्यैव पूर्वनिपातः अर्यमिह
देवमघनिकूलमापन्न मा शंसनीयं मन्याश्यामहं
विपन्नावमूढममुग्धं अग्राग्रीपपरि[illegible]य हूरेपात्
धिकेन प्रत्नेनप्यपेत सहजास्वान्नाविकी
कृपादपापस्यानपा धीरो मनीषी ज्ञः प्राज्ञ इत्यमरः
मुकुलीभूत पाणीकृत्वाञ्जलिं बध्वा कान्तो ऽर्पयेहं
पावे मपिस्तोहोविरलता कृशत्वनेन [illegible] जलप्रदः
पितरिभवित्यन्वयः बालिशः मूर्खः विसृष्टवान्
३३ सातजानस्मान् प्रजयाविसृष्टवत्यपांडोनुदकपिण्डदाना
न सम्प्रदान्तं त्वया शरीरसहारीयमित्यन्वयः पूर्वोति
१ विदुः पत्नाः उमा[illegible] इत्यमरः [illegible]नं वसन्ति

वे·सं·टी· वीसः शापितेनतंम दंगाशायथवता अकालहीन
२२ असमये अयोग्यं· द्रौपदी वाक्ये· हंजे बुद्धिमतिका
के· भणिव्वाभिमम वचनेसु भद्दा प्रियसखीं अघ
वत्सायाउत्तरायाः आपन्नसत्वायाः अत्रतु स्यात् ... व
तन्निवेदितांशीघ्रमागम... नाकुलसत्यस्वेद्या
सिकदाप्येतेनापिपरलोकगतस्यास्माकं सस्वर
कुलस्योदकबिंदुर्भविष्यति अत्रापन्नसत्त्वा· गर्भ
वती नाभीकुले पितृकुलं· सौधन्नवतो धः आपि
कामितियावत्· स्कंधः तनुप्रकांडः पर्य्यंतबंधः
परिवारानुबंधनं· ईहा शितनरो हृदयेसतित स्याकु
हेत्राशाबंधमयंजनः कृतज्ञस्त्यन्वयः आशाबंधः

समाप्तास्तेतध्यानमर्कट गोलकच्छत्रिविम्बः प्र
पयाऽर्थी श्यायाप्रार्थ्यकुः निम्नाजुर्क्ससदेवसय॰।
शोरिप्यकरणाकासज्येष्ठेन कालोलनाप्यायद्द
ना नस्वभीमिस्य श्रीचार्यैगणगुरुस्रणा इलि।
नावलेन स्वच्छवहलवाहकेन उन्मत्तेराग ग्राप्ति नः
लीविदश्रय्यचोलमादिना हिंदुकाररांग्रामणिपिजी
वसि॰ गर्घः गामिध्यासि ताश्च [illegible] पर्थष्ठना।
र्गगात्मगामिध्यासिमागा इतिमाहुः योगभ्राश्शासोयालु
इ॰नमाइ योगहत्य टोतिषेधः द्रौपदीवाकीश्रसीदतु
श्रसीदतु महाराजोः पाश्चिमेनानेन श्रनायेनक्रान्ता।
वदप्रत्तः॰ प्रविशामि चन्द्रापश्चिमेनप्रथमेनतत्रेते

वे॰ सं॰ टी॰ धामराघः श्रेष्ठिपाञ्चाया मित्रिधराणि: चैर्यिवाके॰
३९ भगवंतोलोकपालाः परिव्रापधं परिव्रापधं एककु
लुसोमवंशप्रराजर्षिः राजसूयसंतर्पितहव्यवाहः स्वांडु
कतादीपनजनस्य किरीटिनो[illegible]भातवप्र
हितनामधेयोमहा[illegible]हुरः त्वयापपांचाल
राजतनयादेवस्यवेदिमध्यसंभवायाहेलेनी श्रावध्ये
तोतिः करुणाज्वलनस्यसवेशेने धनीभवनः तत्प
रिव्रापधं श्रापध्याः परिव्रापधं॰ कथंनकोपिपरिव्रा
पनोकिंव्यवसितदेवेनत्वयाचउपसर्पथयाचस्व॰
गाकोपायमभिधाय सांतवसांत्तनुनाम्ने हे तात
मयादत्तमेतज्जलमादायंबयासहानिर्यापत्तो॰ जैलस्य
जै

लीलाविलासोयत्रनत भीमाप्रियस्य॰ प्रीतिविषय
भीमस्यकृविभक्तंसा धारदतां॰ हेवत्सभीम विस्मवि
रतोभव त्वपाललयानुवेगादयमहमागतोस्मीत्य
न्वयः गतिःस्वर्ग नंदगुतत्पश्चात्तु रसैहुंधैः हृस्तिव
र्तनं वित्तानयहः कनुविलारपोरहीविनानामिय
मरः सामथोविधिःसमः प्रकारःसाम्यदृतिवान्पुर्वा
रार्थ्यादित्वात्त्वबार्थेष्य [redacted] विधिपित्रिपाठोसो
म्येतुल्यत्वेविधिरित्यर्थः सौमीवाधादौगे [redacted] सो
मलतादुवणानेगंधप्रकारइत्यर्थः निवापः पित्रदे
३॥ यं द्रौपदीटीकोहं जेवुद्धिमाकिके॰ उपनयमेसलिलं
३.५.५. महाराज॰ कस्यसलिलंददामि॰ सहसाशीघ्रंजलंदहो

वे·सं·टी· त्यन्तयः येनगां धारीतुद्धिनेनाधापिसरवीकृता
३५ सोदनवतीकृतेत्यर्थः द्रौपदीवाक्येनाथ्यभीमसे
नयपरिज्ञितोपतीतमद्यकं स्वर्गगतस्यतीपादोदकं
भवतुफाल्गुनोऽर्जुनः गुरुकोवकुः द्रौपदी [illegible]
हावाज्ञातिस्त्रोत्तिस्मूहूर्त [illegible] मिमिना संभावयि
ष्यसिप्राप्स्यसि· द्रौपदीवाक्ये· महाराजगुलिक्ति
भवतु सतंजतकं संवरवासः विध्योव्याप्तः गदा
पाणिः पाणिरस्त्रभेदः नहद्धूरेदत्यर्थः द्रौपदीवा
क्ये· हानाथ्यमीमसेन हाममस्त्वयंग्राहित्तुलीलित
भ्रातृप्रियपरलोकमनुगतोसिनधुनमहाराजामि
मंचदासजनं [illegible] स्वयंयवरहूपस्य येयाह इत्यर्थः

सव्यसाचिविक्रमेन· निःपेषोयं प्रभासानिवाजीति नि
वातकवचनामकसन्नालानयनानिःशत्रूकृतसर
लोकाहन्त्यपर्वः बदर्याश्रमोवदरीकाश्रमः द्वितीय
आपसः प्रथमसमन्यालिङ्गितीयापापमित्यर्थः
नामैषणाविशिष्यानामिवाधगतोसीत्यन्वयः ब
कुलावात्सल्यवती प्रत्यपण हस्तनालिगय· प्रत्यु
कोऽस्वीकृतः दीर्घप्रवासमै[illegible]कस्यैः
ताता स्नुकम्पजनकोऽतिविश्वः चेदिराको· पाञ्चाल
धुंपरिस्त्रापयमापर्शाः गदाद्यादीनांमूर्ययस्तुः प्रभुतोनि
लयोगरुहपेषु नेत्रया उपलक्षरापरिवाश्यक कु·
हालिंवोत्तुङ्गानाचीराधारिधहृपतः ताडयन्तः हृस्तु
ज्ञौः

वे·सं·टी· वैयस्त्वकं·कत्वः केशाः शिवीमुहस्यमरः कर्णिकाप्र

५६ मूर्षराणांशिद्धि मौलिं·विरारितधम्मलः मौलीकिरीटेध

म्मिल्लुस्रतोविसूवः प्रदेशो स्त्लीति शे[illegible]ः कोपयता·ज

नाभिनि शे[illegible]ः सर्वस्त्वनरूणाधप्तिकेशं [illegible]ः

पटीप्रविष्टैर्यक्रियते [illegible]स्त्वत धत्तकार्षप्रा

काशान्नामिति भूतः १हसादन नामावसमसाषिप्र

दाह·वीजकार्य्यापगमनसादनं समुदीरितं·लताः

[illegible]हरा किरातः किरात रूपी हरहत्यर्थः संवास·

श्री मकुनः·प्रारागतुविनं·त्वमिवाजिव्याप्तिवेको[illegible]ः

यथात्वंजी[illegible]सकलत्यापा हासित्यर्थः ता·

वात्त्वतवा नाव[illegible]ः पुनरुपलक्षुनरक्तकोऽस्मिन्नः शरीर

घ्नन्ते स्त्रान्हारितः सिक्तः जलानि विगलन्ति हन्त
गुरुर्वा किं नाविधे ममित्य न्वभिवसमाधानं पञ्चव
लिपुष्ठि मे दीप नेत्रा सफलमेतत् द्रौपदीवाक्ये पीर
त्रायतांमि दिन्वायन्तो महाराजः जघनं स्त्रीणं कादि
उदरी धनशाला: कुलिवेन धनंपुरस्यमर: स्विधंगा त्रि
स्तुषाः संभावनाव्यापारः विहस्तं कस्मतुल्यं वि
द्धलेवा परिकर: पर्यकमतेन व्ययमीस्त्याह: नयव
लु नैवेन्यार्थः भुजयोर्विलेनमत: हतो राजपुत्रो भीम
स्तिर्पेनसततया संकटं मध्यं जीवन सन पदार्थ
६७ मण्यवश्यं नाशयाति नयन्यास्याभिवर्तमानसामी
प्रशतिर्भविष्यति लव्यवहानल्काली नक्रियायाव

वे·सं·टी· नमानत्वात्कर्णमानेलत् दुर्लभा गुर्हेयावयाक्तिकस्त्रि

३७ क्षृयस्य सत्पा चेटीवा देविनिर्वर्त्यतां निवर्त्य

तां एवरवलु अरिष्टारि [illegible] ताभारोनाथ्यते वेदाति

महतां [illegible] यामेवान्विष्यते दीप [illegible]

मन्मलीक [illegible] स्मो [illegible] पासि [illegible] धनं [illegible]

वदासौ· शत्रुना शं [illegible] पर्य्यः इदशानस्त्रा·

शन्तं वाराणारव्याहिक [illegible] सरसि जल [illegible]

[illegible] कं· [illegible] जलधितटहन्मं मकरो जलज

गुच्छेदः क्रीडाजालिनमकरोद्दितिपाठे वः क्रीडाला

लितं क्रीडानरूपं विलासंब कारेत्यर्थः तस्य दमस्क

मयां [illegible] हिं भूम्या सह श्री त्वयि निवसता· [illegible]

मि

कुलरूपमिति श्रोतृः एवमित्थं व्याप्ति-पदे कं शेष
मन्त्रशिरःसूत्रनामद्वयी धनस्य च वीथि शेषशाश्वतं
मनुजनो वा व्यापिलिंगस्य पदे येयं· तस्यैकमस्य स्थि
मन्यीत श्रोत्रभासिम्य कारयो: स्पृश ऐकान्तिक्य
धनतुषिरमि दंष्ट्रायां गमि चित्तं सं चक्षुमाल्ति निर्वह
णामिह श्लोके· यदुक्तं तत्रैव पूर्वं प्रकारितानां सर्वी
जादीनां समापनं नि [illegible] दक्रियते विनिर्वहणा
मिति दोषः शीर्षके व्याप्तिविधत्वं तत्त्वः तान्यत
केवलं स्मरणीयत्वात्स्यस्य प्रसादेन पुनरनुभवामि
३८ यावित्स्फुरत्येव व्यापारोऽभ्यालोप्रसवा स्वस्य प्रसा
१·५·४ देन पुनरपि शिवीक्ष्ये· यस्य मोदते मोचननिमित्तंपा

वै·सं·टी स्थिता [illegible] ग्रामाणि [illegible] वै: द्वेषापर्व [illegible] सादधिद्वेषा
३८ द्वानिर्मुक्तके [illegible] पापानि कुर्वाणा [illegible] पार्थिवोद्र [illegible] :
न्यपञ्चदुर्योधनो [illegible] : भ्रनार्याणि ऽन्निव [illegible] के
श [illegible] कृष्ण [illegible] : पुंडरीकाक्ष [illegible] : [illegible] स्ते
स्वीकरोमि [illegible] हृते [illegible] नान्वर्तयित्वा
पिजनोतु: स्व [illegible] भवति· किंपुनर्दुष्ट [illegible] स्वी भवति:
अपितु न भवतीत्यभिप्राय: कीदृ [illegible] कृत्वा पुरो: स्य
लद्रव्यस्य महदाद [illegible] वाद [illegible] तास्वो
लोभेन परिहतमनसं [illegible] पिकाम [illegible] नय
नं [illegible] दि रूपा [illegible] · [illegible] : पर्व [illegible]
अथ्यामहदादेरा [illegible] : लोभेन [illegible]

शेमाधिनासंभृता कृता ऽस्मद्देर्मूर्त्तिः शारीरं येनास
न्यया· [illegible]ह्विशोधनासमासः यद्वा कृतं गुरु[illegible]
कृर्व्वयेनतमुशीनमहदादिना कालाकाशादिनासंभृ
तामिलितास्मूर्त्तिर्यस्यतं· सा [illegible]न्यकारणो[illegible]स तं भ
गवान्वेदादिकर्त्तृत्विभावः अतएव तु शिनं वेदादिसृ
ष्टिप्रयोगयप्रयत्नादि [illegible] यद्वा गुणः सत्त्वा[illegible]
पालेयो गिनं लोक[illegible]र्य[illegible]च [illegible]
वसत्वरजस्तमोरूपं गुणत्रयं सहकारिसमासा यदु
हविधिरायगर्भे विष्णरैवयं भगवान्कार्य्यं [illegible]
तिभावः [illegible]माशुं· [illegible]
५· कमनसामागोचरं नतु [illegible]यतो वाचो निवर्त्तन्ते इ प्राप्य

वे·सं·टी· ३९

समासहेतिः [illegible] विरोधाभासः योहि सं[illegible]
मूर्तिः सकव्यमजः [illegible] चिन्त्यलक्ष्यक[illegible] वेति ·
अविरोधस्तु दर्शित एव आद्यालिङ्गनामा [illegible]
ममतामा[illegible] दृष्टुकमत्रोप्युक्त [illegible] योपेयो[illegible]
[illegible] ताभिमङ्गलोलितः [illegible] आ[illegible] यीप्र[illegible]
जले · एते [illegible] ऽभिषेक [illegible] यसंनीतिमोक्षः इहो ब्यतो
किमन्यदित्यनेनकाव्यसंहारस्वरूपकानिर्वहणासं
धिः यदा [illegible] वरप्रदानसंप्राप्तिः काव्यसंहार इत्व
वे किं ते [illegible] स्येव [illegible] नियो [illegible] यतः
प्रकृत [illegible] कारः पुरुषव्यापारः क्रोधाधेर्स्यादि [illegible]
ष्वेरव · पंचपाण्डवा[illegible] नाहत्य [illegible] यः पांचाल्या

निकाराक्षिं धुर्मसुर्नयेनाविहितसुनीर्णाः मनुष्येति
मस्कृति-पुरुषस्य यत्नमषष्ठीति समासः नन्तुपुरुषेषु
तत्कृति नातिर्धारणात् इति निषेधात्·नचातेनषष्ठी
समासनिषेधेनतु सप्तमीसमासानिषेधइतिवा
च्यं·तथ्यासतिषष्ठीसमासस्याप्राप्तेरेवनिषेधा
२ त्सर्वत्रसप्तमीसमासेनैवप्रयोगासिद्धेः तस्मात्स
प्तमीसमाससत्त्वाभ्युपगमे·पदो[illegible] सूत्रनिरुक्तराय
वंत [illegible] कार्यरायरहितं मनुष्यपुरुषेतन
रोगिरागपरिश्रान्तंवयस्यास्यादेवं·लोकः पुरुषा
पुरुषमित्यत्रवतुरादौसाधितं[illegible] भगवान्चैतेविना
१.५.४ ऽचैत्रक्रमेण पुरुषान्तमभक्ति[illegible] सप्तम्याकारं

मितिशोध: मंडितगृगोधु मंडितजन: विहितस्तवो
दद्यचित: सानुरागाबाभवत्कभूप: सदा पुरायवातु प्रसा
धिताजितचक्रम्भतूयाना विदग्धानागता: स्निग्धा
त्रिभुवत: नेत्रायायोत्वाविषयगणो विमुखसेतद्गु संबाध
मानमतोपस्य· नेवकुविकेकु विभलाधिते महार्हे:
काव्यानामिति नैरजहृता: रंजिस्त्रैस्तु गण: राजेषं
श्रया इतिपाठे राजानद्दृष्यर्थ: कीरत्र: काव्यानां
किरातादीनां सुभाषितेतत्कौध्यसतयेबोनेनगा
नाम्गोस्तु: सायनाशृङ्गागता: नस्याम स्वकावि
ता प्राह्वकानपनादयोनसंत्यवा धनेतिभाव:
सर्वासाधूनोवाच: पुन: गुणालवे गुणाकरो: स्रा।

ख्याः श्लाघाविषयाः सत्कवीनां यां गिरः सालंका
क्रोः= रास्तेन्नरखवक्तेः कृत्स्नजवो मधुराः कोमलाच्च तासां
गुणान्तरं गुणाधिक्यमिदमस्तु यथा कामिप्रिया
षि= नां मन्वीभिर्विनतानां गुणान्तरं भवात्रेन ये त्वर्थः अ
त्र वक्रवैषम्यमाशयः सत्कविताया काव्यालंकारशा
लिन्नारसयोर्मित्राचस्वभावसिद्धैव भगवत्प्रसादेना
पुनर्गुणान्तरयोगित्वमपि तथा च काव्यसत्ता
समस्तमिहापिस्यात्तत्कर्तृतया च कीर्त्तिविवर्द्धनाभः
प्रीतिलाभश्चस्यादिति तदुक्तं सरस्वतीकंठाभरणे
४१ निर्दोषं गुणवत्काव्यमलंकारैरलंकृतं रसान्वितं क
३·५·६ विः कुर्वन्कीर्तिं प्रीतिं च विंदति कतोहमा तुर्थो

वै.सं.टी. स्फुरंतिनोज्ज्वलास्सा: [illegible] वेद्ना
४१ मप्रोक्तः नानादरंगमंकत्नोपिभियतंतनु [illegible]
घुनात्ततनयाप्रगादीयाविद्गः [illegible] श्रेयराषि
[illegible] भावितानिस्यमात्यंयत्रूयनतोपिमम्राटि [illegible]
द्रियघं लब्धोदुर्लभशार [illegible] रगराग्रामोभिराम्गे
गुरोर्विद्याविशाविभूयराज्यापिमुभेद्गड्मेघारि
ने येनायंसमप्राह्नि जातितिलकश्रीडे [illegible] पतिः
नोमीमांसैकराहस्यवृश्यहृदयोदानावदान्ता
प्रायः प्रास्तनसावाद्धितनगरोनागरीगीतकी
र्तिर्विप्रोद्विषगुराद्माधिकंवेदपूर्वंघरंजे कैव
त्तङ्नामलभनन्तृपालामनंसोपमेर्क्वराफलुर्वे

गुरुणागणवनं दुरागमसूर्ये विरतं सोऽयं प्रथमगणवरोपर
मायस्मृक्षितीमोसंसकोविमलकोटि पवित्रमूर्ति:
पुत्रंगदाधरमवापगुरोरयोधोसंतत्वाश्चिवंगुरोणा
गरणाप्रविश्विगभिमानं स्ववृतावि[illegible]धरमेवधी
रंगुणोरत्नूनं[illegible] नाधिवासे जेतात्मसूर्ये[illegible]गुरु
मेवि[illegible]प्रसिद्धं[illegible]तांगुरुणोक [illegible]मन्नी
योलेभेस्वत्त महिन्द्रमं [illegible] नामान्नमनगुरु
११= णांश्मालितं विपाण्विकुलं प्छत्रधरितं येन[illegible]
नो जगद्गुरः सकगरोसायतेपायिक:कविः धे
१३ नापाधिकुरोरगो[illegible]वैपोयिकुरवडुनंयनाप्या
१.५४ विमकोयकाव्यानिवद्धानि[illegible]यानियंमतं [illegible]

वै॰ सं॰ टी॰ लंकरसांकरुद्रभवत्तंये [illegible] पगणाधिपस्थितेजा [illegible]

४२ नेज्ञगच्छे॰ राकाविका टीका ह्यनेयमुद्दा [illegible]

तातिस्फुरसवतीनानानुरागतत्नो [illegible] घिका

भावविभावतेक चतुरा [illegible] पार्थसार्थाधिका

टीकेयं विमलाय [illegible] व [illegible] सोधैरस्योधैत्सा

मेत्रामाधियस्यं नकुतानिन्तस्यो नमः सर्वस

यदिभवति [illegible] दीयग्रन्थस्य प्रमादः क्वचिदपि

सम्यक्हिन्सासो धवीयामहद्भिः स्वलीयगमनका

शीघ्रापेक्षो नान्यचित्तिंभवाति त्व गुरु ह्लवनो प्रकाशक

रः श्रस्तुतपंक्तयरोंगुराणि शोभानाधिरागक्कपादल

[illegible] जगद्गतत्त्वस्य कृतनोव संसीनाक्षाय

83

मेकोवराठिप्पनेत्र इतिमहामहोपध्यायधर्मा
धिकारिकश्रीपगच्छूरिकृतोवैराग्यसंहारटीकायां
षष्ठोंकः समाप्तः शुभमस्तु वैरागीसंहारटीका